LITERATURA.

Dr. Šimák: Československé státní území. Knihovna práv. fak. univ. Komenského. 1924. 8°. 16·50 Kč. — V úvodu naznačuje autor úkol, jejž si položil při řešení dané otázky. Bylo-li území československé ratifikací mírových smluv jednoznačně určeno, není tomu tak, pokud jedná se o dobu ratifikaci předcházející. Pro tuto periodu chce tedy rozřešiti, co se má rozuměti čs. státním územím; neboť neuspokojuje ho řešení praxe, jež nad to se rozchází pokud se týče nejvyššího a nejvyššího správního soudu. Zmatek dovršuje nepřesná dikce mírových smluv, jež mluví o cessi čs. státního území čs. státu, z čehož by plynulo, že stát čs. nabyl svého území teprve vstupem té které smlouvy v platnost. Otázku nutno řešiti nejprve všeobecně, co s hlediska právního řádu jest považovati za státní území vůbec, výsledek pak aplikovati na konkrétní otázku, co s hlediska čs. právního řádu je čs. státním územím. Díváme-li se takto na problém, rozhodným bude stanovisko čs. soudce, jež kryje se úplně se stanoviskem právního teoretika, neboť oba chtějí poznávati konkrétní právní řád, tento ovšem jen za účelem poznání, onen pro aplikaci normy na konkrétní případ. Tímže problémem zabývá se také právo mezinárodní, jehož konstrukce jsou však irrelevantní jak pro soudce tak pro teoretika, chce-li zůstat immanentní.

V prvé části chce dospěti autor k pojmu státního území, neboť neuspokojuje ho dosavadní teorie ani t. zv. předmětová ani prostorová. Teorie třetí t. zv. kompetenční, poprvé hájená Radnitzkym, přejatá pak v nové podobě Kelsenem a zvláště Henrichem, který věnoval této otázce specielní studii, stává se základem řešení autorova. Tento vychází z definice, již shledává společnou všem, kdož zabývali se tímto problémem. Státní území je jim v podstatě prostor, v němž vykonává stát vládní činnost. Autor dovozuje nutnost jejího doplnění dodatkem »bez ohledu na cizí svolení« (str. 11.). Přijímaje pak za další východisko normativní teorii právní, rozeznává státní území ve smyslu právním jako prostor, v němž státní činnost se vykonávati má, od státního území ve smyslu sociologickém jako prostoru, kde státní činnost se skutečně děje. Rozváděje podrobněji právnickou definici uzavírá takto: Státní území ve smyslu právním je prostor daný souhrnem místních kompetencí, stanovených bez ohledu na svolení cizího státu (str. 17.). Toto pojetí státního území má řadu důsledků, z nichž autor uvádí čtyři. Inkorporace cizího území státem znamená rozšíření formální platnosti právního řádu na inkorporované území, kde případně může materielně platiti dosavadní právní řád. Správný pojem inkorporace konstatuje, že otázka je řešena, neudává však, jak je řešena (str. 21.). Dalším důsledkem toho, že státní území je dáno právním řádem, je, že stát stanoví je zcela libovolně jako součást svého normového souboru. Může také dojíti k prostupování státního území jednoho státu druhým státním územím ve smyslu právním. (Autor tvrdí tak i o státním území ve smyslu sociologickém, což je mi nejasno, neboť vykonává-li jeden stát na určitém území státní činnost, nemůže ji na tomtéž území současně vykonávati stát druhý.) Učení o neprostupnosti státu je tedy politickou maximou a nikoli poznatkem teoreticko-právním (str. 25.). (Tato »maxima« je důsledkem sociologicky orientované právní vědy, jež vyplývá z pojmové nemožnosti dvou činností na témže místě; v tomto smyslu pak by nebyla maximou, nýbrž sociologickým poznatkem, jenž potvrzuje moje mínění o nemožnosti prostupování stát. území v sociologickém smyslu.) Dále soudí autor, že státní území nutně musí býti stanoveno, neboť právním řádem musí býti stanoveny donucovací akty, tedy také prostor pro jejich vykonávání. Konečně jako další pro praxi důležitý důsledek plyne, že státní orgány při aplikaci mohou operovati pojmem státního území jen tak, jak ho stanoví dotyčný právní řád bez ohledu na skutečnou (třeba právu odporující) situaci (26. str.).

V dodatku k první části rozebírá autor podrobněji konstrukce

Radnitzkyho, Kelsena a Henricha, jež sloužily jeho definici za základ. Zvláště Henrichem obírá se detailně, pokoušeje se vlastním výkladem jeho, dost nepřístupné, učení přiblížiti svým konstrukcím.

D r u h á č á s t, jednající o stanovení státního území právem vnitrostátním, je středem práce, neboť řeší konkrétní otázku v úvodě autorem položenou. Stát stanoví své území buď přímo, buď nepřímo tak, že teprve souhrnem jednotlivých kompetencí složíme jeho území. Čs. státní území bylo dle autora určeno obojím způsobem. Přímo, pokud jde o historické země, nepřímo v případě Slovenska a Podkarpatské Rusi. Ježto nezabývá se náš právní řád nikde ex professo otázkou hranic, nutno vyinterpretovati tento zákonný předpoklad tak, jako interpretujeme »dobré mravy«, »přemrštěnou cenu« a p. Veřejné mínění je, dle autora rozhodující jak pro historické země tak pro Slovensko. Mezi těmito oběma celky je však rozdíl. Není totiž sporu, že historické země byly od 28. října ve svém celku čs. státním územím v právním smyslu (podle autora), kdežto u Slovesnka a Podkarpatské Rusi je věc sporná. Autor vycházeje od kompetence státních orgánů jako základu státního území rozhoduje, že čs. státní území vzniká na Slovensku tím okamžikem, kdy to které území ocitá se za linií okupujících vojsk a tedy v dosahu čs. orgánů jež tu mají prostor k rozvinutí své místní kompetence (str. 45.). K této formulaci dochází na základě výkladů Henrichových a Merklových o o k u p a c i (válečné), jež s malými změnami lze aplikovati na Slovensko.

Uvedený názor liší se od stanoviska nejvyššího správního soudu, který vidí vznik čs. státního území na Slovensku postupně tak, jak čs. stát b r a l toto území ve správu; kriterium je tu právně-sociologické. Zásadně odlišné je také mínění nejvyššího soudu hájené také teoreticky H l a v i č k o u (v Právníku 1922), dle něhož jest Slovensko a P. Rus považovati za čs. státní území už od 28. října 1918 v rozsahu stanoveném p o t o m mírovými smlouvami.*) Proti této platnosti ex tunc staví se autor, opíraje se o svoje předchozí úvahy. Doplňuje svoje úvahy, shrnuje autor konečně takto: Čs. státní území bylo čs. právním řádem stanoveno pod výminkou suspensivní resp. resolutivní konečného rozhodnutí čelných mocností, kteréžto rozhodnutí pro hranice již existující stalo se perfektní vstupem v platnost, kdežto pro hranice neexistující teprve definitivním rozhodnutím delimitační komise. Jedině touto konstrukcí doufá autor vysvětliti změny územní a uvésti v soulad s § 3 ústavní listiny, který mluví o čs. území jako o jednotném nedílném celku, jehož hranice mohou býti měněny jen zákonem ústavním.

V t ř e t í č á s t i objasňuje autor k jasnosti otázku stanovení státního území právem mezinárodním. Vychází z dualistické konstrukce práva vnitrostátního a mezinárodního, neboť »chce zůstati na půdě realit«, totiž na konstatování kolisí mezi oběma normovými soubory dále neřešitelnými. Státním územím v mezinárodně-právním smyslu rozumí autor území tak, jak stanoveno býti má (resp. nemá). Takto je norma tohoto práva částí institutu »uznání státu«. S uznáním státu nesouvisí však nutně uznání státního území v tom rozsahu, jak to stanoví právní řád dotyčného státu. Tím vysvětlí se sporné území dvou států jinak se uznávajících. Smluvní povahu mezinárodního práva charakterisuje nejlépe smlouva o cessi, jíž mění se uznané státní území. Otázkou cesse zabývá se pak autor podrobněji s konkrétním řešením otázky Hlučínska, Valčicka a Vitorazska jako území nabytých čs. státem na základě cesse. Vysvětlením pojmu demarkační čáry končí autor svoje úvahy.

V závěru přiznává, že nerozebral problém státního území do všech podrobností, nýbrž prací pouze naznačil cestu a dal podnět k teoretické diskusi.

Pro obšírnost příslušné výměny názorů nutno část kritickou vyhraditi pro případné samostatné zpracování. Vybral.

---

*) Srovnej k tomu také H l a v i č k ů v článek: »Podk. Rus, den připojení k ČSR. a význačnější otázky s tím související ve »V š e h r d u« r. III. (1922) str. 88—96. Pozn. redakce.